

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

จากการกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว จึงต้องมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 47 วรรคแรกได้บัญญัติให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 บัญญัติให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ด้วยสถานศึกษาต่างๆ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกำหนดไปแล้วระยะหนึ่ง พบปัญหาอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่าจากการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎรพบว่าความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังเข้าใจไม่ตรงกันและยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ การฝึกอบรมครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาระบบคุณภาพภายในและเตรียมรับการประกันคุณภาพภายนอกยังไม่ครอบคลุม การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการยังไม่เชื่อมโยงเพียงพอ เป็นการประสานงานเพียงเป็นพิธีเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการกำหนดระบบ

หลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงาน มีปัญหาด้านเอกภาพและเอกลักษณะที่ต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น และการนำผลการประกันคุณภาพภายในไปใช้และการเผยแพร่ผลต่อสาธารณชน ยังกระทำจำกัดและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 18) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 59) ที่เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในการดำเนินงาน และยังไม่มีการบูรณาการระบบประกันคุณภาพเข้ากับการบริหารงานปกติบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญ ขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ และวิธีการประกันคุณภาพ ขาดความร่วมมือ ความตระหนักในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน ขาดทักษะในการดำเนินงานประกันคุณภาพที่ดี ขาดจิตสำนึกในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2543 : 25) จำรัส นองมาก (2544 : 11) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 38) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 17) ซึ่งได้ติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา พบว่าครู และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ สถานศึกษาส่วนใหญ่จะประเมินตนเองไม่เป็นระบบ และยังไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนบริหาร พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเท่าที่ควร และครูอาจารย์เห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 14) พบว่า โรงเรียนส่วนหนึ่งยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องการประกันคุณภาพ ยังไม่ได้ดำเนินการให้การประกันคุณภาพเป็นการทำงานปกติ ที่ต้องทำเป็นประจำและต่อเนื่อง แต่กลับมุ่งเน้น โดยยึดเอาการประเมินภายนอกเป็นหลักซึ่งไม่ถูกต้อง

ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย และมีสถานศึกษาจำนวนหนึ่งไม่ได้ดำเนินการเลย แต่การดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้นสังกัดคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำกับดูแลสนับสนุนในระดับพื้นที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 66)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ระดับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ทั้ง 8 องค์ประกอบได้แก่ การจัดระบบบริหารและ

สารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพ การศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผุดง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะจะได้้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อเสนอในการ ดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพโดย แท้จริง บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ สูงสุดกับนักเรียนในโอกาสต่อไป

คำถามการวิจัย

สภาพการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการหรือครูที่ รับผิดชอบงานประกัน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการดำเนินงาน ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรในสถานศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 แตกต่างกัน

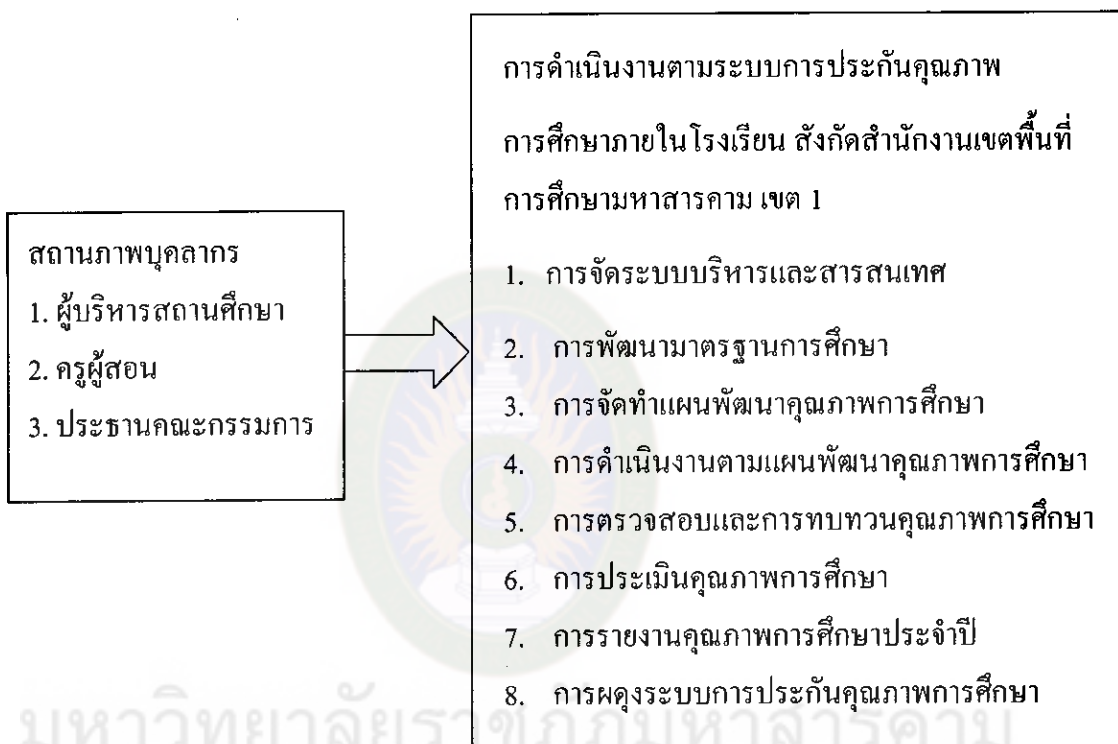
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ 8 องค์ประกอบ

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 36) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งมีประชากรกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน จำนวน 936 คน จาก 312 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐาน จำนวน 516 คน จาก 172 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มประชากรแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากตารางของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยวิธีการเจาะจงผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 172 คน ครูวิชาการหรือครูที่รับผิดชอบงานประกัน จำนวน 172 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 172 คน การสุ่มแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก ตามอัตราส่วนของโรงเรียนในแต่ละศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา 28 ศูนย์รวมทั้งสิ้น 516 คน

3. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของบุคลากร จำแนกเป็น

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.2 ครูผู้สอน

3.1.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ภายในโรงเรียน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 36)

3.2.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

3.2.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

3.2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.5 การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพการศึกษา

3.2.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา

3.2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

3.2.8 การผลจระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปอย่างประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบ

หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานและปฐมวัย

2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง ระบบ
หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 8 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดโครงสร้างการบริหาร
จัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและ
จัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา

2.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานการศึกษา
ระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้
เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
หมายถึง แผนที่จัดทำอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย
วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนครอบคลุมการพัฒนาทุก
กิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเป็นที่ยอมรับ
ร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ตามเป้าหมายของกิจกรรม
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน
ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งมีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้
เป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5 การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ
รวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดย
คณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครองและชุมชนที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่
การศึกษา เพื่อสะท้อนภาพการจัดการศึกษาตามเป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้ และ
รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
ตลอดไป

2.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน ทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนด (ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6) ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน การทดสอบระดับชาติ

2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง การจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

2.8 การผจญระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืน มีการ ตรวจสอบและทบทวน การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมต้อง คำนึงถึง และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน

3. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อน ระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 16

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ อาศัยอำนาจตามมาตรา 33 ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

5. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งดังกล่าว

6. ครูวิชาการหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกัน หมายถึง ข้าราชการครูในสถานศึกษา หรือโรงเรียน ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่งานวิชาการ หรือผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

7. การวัดการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ตัวบ่งชี้ตามกรอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นข้อ ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีจริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต และเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกในโอกาสต่อไป

2. ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY